

Az előfizetés ára:

1 egész évre 8 frt
 1 fél évre 4 frt
 1 negyed évre 2 frt

Külföldieknek és néptanítóknak
 egész évre 6 frt., fél évre 3 frt

Egyes szám ára 10 kr.

Előfizethető és egyes lappeldá-
 nyokat venni lehet a kiadóhiva-
 talban. Traub B. és társa, Valentin
 Károly, Böhm M., Luzsovic L.
 Veidinger N.

üzletében és a fődohánytözsben.

A hirdetések ára:

Mindenkor árjegyzék szerint.
 Bélyeg-díj minden hirdetéskor 30 k.
 Nyilvánterben egy sor . . . 10 kr.

PÉCS

Politikai vegyes tartalmu lap.

Hirdetéseket elfogad: Külföldön
 Barek J. és Társa Erfurtban
 Haasenstein és Vogler, Steiner A
 Hamburgban, Daube G. L., Kno I
 Ignác Frankfurtban, Oppelik A.,
 Schalek Henrik, Mosse Rudolf
 Bécsben. Magyarországon: Neu
 berger és Braun, Goldberger A.
 V., Lang Lipót, Schwarz Gyula
 Somogyi F. „Első magyar nemzet
 közli irodá”-ja Budapesten, kiadó
 hivatalunk és Janovszky H. király-
 utczában levő hirdetések felvéte
 irodája Pécssett.

Megjelen hetenkint kétszer: szerdán és szombaton.	Szerkesztőség: Király-utca 20. sz. Kiadóhivatal: Nepomuk-utca 10. sz, a posta mellett.	Kéziratok nem adatnak vissza.
--	---	----------------------------------

A magyarosításról általában s a Pécs-budai külvároson.*)

IV.

Történelmi visszapiantás.

Meglepetés lesz sokakra nézve, amit mon-
 dok, hogy a pécsi horvátjaink megmagya-
 rosodásának melegágyát a pécsi jezsuiták ké-
 szítették elő. Igenis: még pedig akkor, mi-
 kor Ravasz Ferencz, pécsi jezsuita főnök
 1688-ban először a pécsi törökökkel is veyült,
 azután 1690. a baranyamegyei ó-hítű „ras-
 ciánokat” a kath. hitre áttérítette és midőn
 1692-ben a kath. valláson kivülieknek pécsi ter-
 ületen nem türeséről városilag tett és kor-
 mányhatóságilag is megerősített ünnepélyes
 fogadalon létesítése által egyrészt a conver-
 titák visszaesése, másrészt az 1690-ki Leo-
 pold-féle proclamatióra beözönlő ó-hítű szer-
 bek pécsi meglepedése ellen óvszert állított.

Az akkori ó-hítű rasciánok az I. Leopold
 alatti bevándorlókkal szaporodva kath. vallás
 nélkül aligha nem Pécssett is olyan frontot
 csinálnának a magyarsággal szemben a nem-
 zetiségi kérdésben, mint csinálnak Ujvidéken
 politikai és társadalmi téren egyaránt a ma-
 gyar és horvátjaink magyar érzelmű katho-
 likusokkal és reformátusokkal szemben.

*) Az itt fejtegetett elvek mindegyikét nem valljuk
 ugyan mindenben magunkénak, mindazáltal, miután
 az eszmecserének barátai vagyunk, szívesen adunk e
 cikknek lapunk hasábjain tárt. Szerk.

Hogy Pécs milticsi üzemek színhelyévé
 nem sülyesztetett, az többek közt a jezsuiták
 érdeme is; mert az általuk itt megszilárdi-
 tott katolicizmusban a hazafiság ugyan erény,
 de nem a fajelszigeteltség a hazafiság; a
 schismatismusban pedig a fajelszigeteltség ha
 nem explicit dogma, hát a vallás fermentu-
 ma, összfooglalata a fajnemzetiségi elv; a
 nemzetiséggel áll, vagy meginog maga a
 schisma is. A katolicizmus előtt belső mi-
 voltánál fogva egyaránt kedves vagy indif-
 ferens bármely nemzetiség, a particularis
 magyar katolikus egyháznak pedig legked-
 vesebb a magyar nemzetiség, mert hisz ezt
 az európai culturának ő szülte ujra.

A fenti vallási unió révén a pécsi horvát-
 ság lassankint a magyar nemzettel való szo-
 rosabb összetartozandóság érzetének kötelé-
 kébe vonatott. Innét a kath. horvátban az
 elűtő jellem ó-hítű fajrokonaitól, kik vallási
 fejtőkől az orosz czártól nagyon is megta-
 nulták, hogy az ő országuk igenis e világból
 való és sajnos, ezt többször valósítani is
 szeretnék.

Mellőzvéen a hosszú kort, mely a pécsi
 horvátjainknak külön faji jellegök föntartása
 mellett külön faji öntudatát a jelen század
 elejére már a vallás és ösztársadalmi ténye-
 zők befolyása alatt a magyar köz-szellem öntu-
 datába beolvastotta, azon időpontnál foly-
 tatjuk a tárgyalást, midőn a magyar köz-szel-

leben felolvastott külön faji öntudat idegen
 tollait is hulloztatni kezdette.

Ezt a procedurát kétségtküvül a Pécssett
 ugyan kisebb, de a környéken nagyobb számú
 magyarokkal való érintkezés indította meg.
 A templom és iskola, ez akkora még Pé-
 csett két testvérintézmény ez érdeemben ter-
 mézetesen a papság vezetése alatt tevékeny
 részt vett. Lássuk e két intézményt külön:

a) A templom.

A buda-külvárosi plébániában vasár- és
 ünnepnapokon 7 órakor horvát csöndes szeu-
 mise és horvát predicatio volt mindig, kez-
 dettől fogva mind a maïnapiig, d. u. 3 órakor
 horvát vecsernye kezdettől 1800-ig, ezóta
 pedig fölváltva egyszer horvátul. De a fő-
 istentisztelet, a 10 órai magyar nagy misé-
 nek dátumát tévedés Pucher plébános ide-
 jére tenni, miután már Szepegy idégétől foly-
 tonosan az ötvenes évekig a fenti horvát is-
 teni tisztelet mellett a plébánia német és
 horvátjaink hiveinek számarányához képest,
 minden vasár- és ünnepnap 9 órakor csöndes
 német mise, 10 órakor pedig magyar énekes
 mise, 1/2-10-kor, vagyis e két mise közti idő-
 közben fölváltva: kétszer német, egyszer
 magyar szentbeszéd tartatott.

Pucher hazafias érdemei kétségen küvül
 állanak, a magyarosítás terén érdemei hal-
 hatatlanok; de furcsa felfogás azt hinni, hogy
 ő a magyarosítást úgy kezdte volna, misze

A „Pécs” tárczája.

Az utolsó szivar.

Irta: ORION.

— A „Pécs” eredeti tárczája. —

Podgyászom össze volt csomagolva és én
 jókedvűen készültem utnak. Pelyhedző bajszu
 deák voltam még, mikor utoljára láttam szer-
 rető nagyszülőimet, most pedig már mint
 végzett jogász az ifjokor delén állva, munka
 és tettért sóvárgó kebellem siettem hozzájuk
 ismét, hogy számot adhassak a távol töltött
 esztendőkről, hogy megkérdezem őket —
 megvannak-e elégedve az egykori kis borzas-
 sal, a ki lelke melyéből azon igyekezett, hogy
 nekik örömet szerezzen.

Az egész uton a kedves öregekről és az
 ünnepélyről gondolkoztam, melyre érkezésemet
 várták. A mohos fedelű öreg házbán, a hol
 én boldogabb gyermekévcimet töltöttem —
 lakadalmora készültek; lakadalomra, melyen
 nagymama és nagyatyus lesznek menyasszony
 és vőlegény, unokájuk pedig a vőfély.

Az esküvő holnapra volt kitűzve. A von-
 nat sebes robogása daczára untató hosszúnak
 találtam az utat; alig vártam, hogy ott le-
 gyek már a kis faluban; gyermekes örömmel
 lestem a perczet, mikor majd a piruló, boldog
 menyasszony keblemre tüzi a vőfélyi csokrot.

Az én drága, kedves nagymamácskám!
 Ugy előttem állott e pillanatban az ő nyugodt,
 csendes mosoly arczával, szende nézésű barna
 szemével, melyek valaha, mint a nagyatyus
 mondá, telve voltak tüzzel, elevenséggel!
 Hogy süröghetett, foroghatott most, kipirult
 arczczal sütve, főzve a lakadalmi jókat —
 közbe pedig be-bemenve a lakatlan vendég-
 szobába, hogy könyes szemmel hordja végig
 bíráló tekintet a szétterített s felöltésre váró
 menyasszonyi, vőlegényi diszen.

Hányszor mutatta meg nekem ezen kincs
 gyanánt örzött ereklyéket! A nagyatyus kék
 bársony mellénye, ezüst-gombos atillája, mely
 ötven esztendő előtt fennen dobogó vőlegényi
 keblét takarta. Azután meg nagymamácska
 diszei: az arany csipkés, habos pántlikás
 jegy-főkötő, a granát színű selyem szoknya,
 a rojtos mantilla, a csanál batizst zsebkendő!
 De jaj, ki gyözné mind elsorolni ezt a hal-
 laltan sok drágaságot! . . .

Végre mégis leőrölődtek az unalmas órák;
 a mozdony fűtlyentett, berobogtunk a pályá-
 udvarba s én gyorsan keltem át a reám vára-
 kozó kocsiira, hogy ezen tegyem meg a rövidke
 utat a falujig.

A mint bekanyarodtunk a helységbe, az
 öreg templom tornya régi ismerősként inte-
 gett felém; mikor pedig aljában megpillan-
 tottam az ódon szürke paplakot, melynek
 fedelén még most is azonmódon ott állt a

hoglyas gólyafészek, melyet egy jó sor esz
 tendő előtt az én kedvemért hagytak meg
 rajta a jó öregek, hogy hadd találjanak benne
 békés otthonra a minden kikelettel hűségesen
 megtérő kelepelők — könyet sajtolt szemeim-
 ből az elérzékenyülés.

A zöld sövénynyel kerített kis kert telve
 volt piros szegfűvel, meg kék violával, míg
 a nyitott tornác oszlopairól csak egy nevet-
 tett felém a vérvirág, magasra futtatott bab
 . . . a tornácajtóban pedig lenge csipke
 főkötőjében, a simára vasalt kék kötényben
 — nagymamácska állott előttem.

Hogy ujjongott, hogy futott elém a ked-
 ves öregasszony! Ujra, meg ujra összecsókol;
 homlokomat, hajamat végig-végig simogatta
 és aranyos, kedves Lajoskájának nevezett,
 miként 20 év előtt, mikor beszélni tanított.

Mikor azután kibontakoztam öleléséből,
 először is keresve néztem szét a tornáczon,
 mert az előtt a hányszor jöttem, rendszeren
 ott állt még valaki a nagymama mögött s
 melegen nyujtotta felém kezét.

Az öreg asszony szemei azonnal felfog-
 ták kereső tekintetemet, lassan fordult be
 velem a szoba felé, miközben elborult arcz-
 czal, aggódó hangon szóltott:

— Nem tudom, hogy sikerül majd a hol-
 napi esküvő, kedves fiam, mert a szegény
 nagyatyus beteg.

Fint fölment a szószekekre és elkezdett horvát helyett magyarul prédikálni; ott is hagyta volna a faképnél! Ellenkezöleg, Pucher a horvát miséket és prédikációkat teljes számban meghagyta. sőt plébánoskodása elején, mint céltudatos embertől várni is lehetett, bizalomkeltésül más tolla után betanult rövid kis újvíj köszöntővel hivat a szószekekről meglepte, a még horvátjuk néppel szükséges hivatalos érintkezés lehetségesítése végett magát a horvát nyelvet is megtanulta. Hanem igen, miután a német szónoknak már egy szál auditoriuma sem akadt, eltörölte az absolutismus korában a német prédikációt és magyarral helyettesítette; azután igenis, miután már az 1845. előttről magyar nyelvű iskola útján az ifjúság jó részét a magyar egyházi énekekben elég gyakorlottnak hitte, behozta a d. u. vecsernyékre nézve a magyar és horvát nyelven váltakozó sorrendet és mindezt az absolutismus korában. E hezafias bátorság az ő legfőbb érdeme.

Egyházi szabály szerint (S. R. C. 1781. sept. 18.) egy-egy templomban egynél több éjféli misét böles okokból nem lehet tartani; de a budakülvárosi papság magyar érke ennek daczára behozta a második misét is, hogy csak ugyanazon nép, mely már horvátul a pásztorénekeket elénekelte, ugyanazokat magyar szövegben újra elzenghesse. Ezen szokás természetesen mind mai napig fönáll.

Mint az előtt nem levő új intézményekben, a vasár- és ünnepnapok előestéjén való vecsernyéken használatba vétetett mindjárt természetesen a magyar nyelv a hatvanas években. Ez még maig is így van. A horvát isteni tisztelet eredeti terjedelme a váltakozó magyar és horvát litániák kivételével mind-éddig érintetlenül hagyott; az eddigi magyarosítás tehát nem a horvát nyelv megszorítása, hanem annak ellensúlyozása által történt.

POLITIKAI HIREK.

— Veszprém város képviselőjévé f. hó 8-án egyhangulag Bez er é dy Viktor

tiszteletbeli megyei főjegyző, a kormánypárt jelöltje választatott meg.

— A főrendi ház életfogytiglani tartamra kinevezendő tagjainak kinevezése Ö Felsége által még e hó második felében meg fog történni.

— A württembergi kormány arról értesíté az országos kiállítás elnökségét, hogy legközelebb egyik főbb hivatalnokát a magyar országos kiállítás tanulmányozása végett Budapestre fogja küldeni.

— A kereskedelmi miniszter a Romániával küszöbön álló szerződési tárgyalások alkalmából valamennyi kereskedelmi és iparkamarához körlevelet intézett, ezeket nézeteik nyilváníására szólította fel és így alkalmat adott arra, hogy kereskedelmi s iparkamaráink véleményeket e tárgyban tartózkodás nélkül kifejezhessék.

Bortermelési viszonyainkról.*

II.

Baranyamegye szőlőterülete 45328 □ hold, a szorosan vett Magyarország szőlőterületének 6,3 % -át, a magyar korona összes országai szőlőterületének pedig 7,8 % -át képezi. Ebből látható, hogy ma az egész országban megyénkben miveltek a szőlő a legkiterjedtebb mérvben.

A megyében levő 835,580 □ holdnyi termőterület közül

szántóföld	411,134 hold vagyis	49,20 %
kert	18,215 "	2,15 "
rét	85,534 "	10,20 "
szőlő	45,177 "	5,42 "
legelő	119,830 "	14,31 "
nádas	6,926 "	0,82 "
erdő	148,764 "	17,90 "

A Baranyamegyéből évenként kivitelre kerülő bor a tíz évi termések átlagából és a vasuti borszállítmányok kimutatásából következtetve pénzértékben 3 millió frtra tehető évenként.

A csemege vagy asztali szőlő kiváló-

* A baranyamegyei gazdasági egyesület által kiadott s megyénk bortermelési viszonyait részletesen feltüntető füzet után. Szerk.

képen a pécsi promontoriumnak becses nevezetessége, a hol is a csemegezőlőfajok nagyon el vannak terjedve. A legbővebben a spanyol és muskotály fordul elő, mely mindkét faj igen finom zamata, s intenzív édes-ségénél fogva már régi idők óta messze vidéken s a külföldön is (főleg Némethonban), mint a délszaki első rangu csemege szőlőkkel vetekedő faj ismeretes.

A pécsi szőlő-export ujabban jelentősebben lendületnek indul. Jobb években a pécsi állomáson mintegy 4—5000 frt értékű szőlő adatik fel. A Baranyában közönségesen előforduló szőlőfajok a következők: kéknelyű (frühweis), sárfehér, fosóka, mézes fehér, góhér, ezerjói, fehér dinka, fehér tőkös, kadarka, olasz rizling.

Villány vidékén a kadarka, rizling, portugizi, fehér burgundi, sárfehér, tőkös fehér, juhfark, gyüdi fehér, bajor, fűgér, a szilvási szőlővidéken pedig a kadarka, csomorika, sárfehér, a furmint, rizling, fehér burgundi, fűgér, tőkös fehér (járdovány) és vörös dinka valnak ki.

A szent-miklósi hegységben a fentebbieken kívül és mellett feltűnnek a fehérek közül: a furmint (itt kéknelyű), fűgér, fehér fűgér, fehér dinka, fehér burgundi, gyüdi fehér, fehér muskotály, a vörösek közül itt csak a kadarka és a portugizi a legkiválóbbak, kitünő faj, mely egyébiránt nincs még nagyon elterjedve.

Pécsett az olasz rizling ujabban nagy előzeretettel ültetetik, mert aránylag bő termésű és igen finom minőségű és nehéz bort ad.

Az országos borászati kormánybiztosság a szakközvegek által eszközölt tanulmányok alapján Baranyamegyének a következő szőlőfajokat ajánlotta, melyek az itteni viszonyoknak a legjobban felelnek meg, u. m. fehérbor-termelésre: sárfehér, fűgér, olasz rizling, fehér góhér, (bajnár), sauvignon, semillon; vörösbor-termelésre: kadarka, nagyburgundi, oportó, malbec, carbenet, merlot, verdot.

A baranyai borok jellegzetes sajátága; kellemes zamata (több helyen keserű mandula íz), édesség és dús szesztartalom.

Baranyamegye a phyloxera-tól teljesen mentes.

A borkereskedelemnek Baranyamegyében a dunagőzhajózási társaságon kívül a mohács-pécsi, pécs-baresi, budapest-pécsi, alföldi és a báttaszék-zákányi vasutak állnak rendelkezésére.

Ijedten tekintetem a beszélő arczába, mig oldalán a vendégszobába léptem.

Miként az egész ház tája, olyan változatlanul a régi volt ez a helyiség is; az új pár számára pedig a régi menyegzői öltönyök csakugyan voltak a székeken szétterítve, mint a hogy azt utközben képzeletben kifejtém.

Az oldalszoba ajtaja nyitva állott; sietve léptem át küszöbét, egyenesen az ágy felé irányozva szememet, midőn vídám nevetés hangzott fülemben s az ismert születte irasztal mellől, magas hátú karosszékéből nagyatyus emelkedett fel, karjait elémbé tárva.

— Rád ijesztett most valaki ugy-e, hogy beteg vagyok és az esküvő valószínűleg el fog maradni? — mondá a nagyapa, elémbé tolvá a közelében álló székét. — De soh'se aggódj, az aranylakadalmat meg kell ülnünk, ezt az egy napot még kiereszkoljuk a sorstól!

Leültünk mind a hárman. Nagymamácska nem szót, hanem észrevettem, hogy míg az öreg urtól elfordítá fejét, egy könyecseppet törtült ki szeméből.

De nem is volt csoda, mert én is alig tudtam meglepetésemben szóhoz jutni, abban a megtört, sápadt öreg urban, a ki kimerülve dült vissza clőttem székébe, alig ismertetve fel az én régi erőteljes, eleven kinézésű nagyatyámat.

Hanem hát nagyatyus nem az a legény volt, a ki magát baj és betegség által egyhamar lehagyta volna gyüri; pedig a menynyire a családi krónikába be voltam avatva, hosszú életén keresztül egy éjjel sem volt ágya rózsákból vevte.

Feszesen egyenesíté ki derekát most is székében, miközben mosolyogva szólott oda a nagymamának, hogy azok a lakadalmi lépények, szárnyas és vad peccenyék mennyire vannak már, mert ezt a menyegzői előestét jó kedvben akarjuk ám tölteni; holnap, a komoly szertartásnál menyasszonyt, vőlegényt ugy is csendes, szemlélődő magatartás illeti meg.

Mosolygom kellett a nagyatyus jökevényén, a mely ugy visszavarázsolta arczára a régi egészség pirkadó színet, szemébe a pajzán élcelkedő kedvet, hogy felvillanyozó köre egy időre eloszlatta aggodalmainkat.

A nagymamácska felszólítására sietve kelt fel székéből és buzgón látott az asztal ünnepélyes megterítéséhez, míg én a nagyatyus kényelmes székét az asztalhoz toltam; a mint pedig a főhéfer abrosz meg lett rakva párolgó tállakkal, hosszú nyaku, szines üvegekkel, jó kedvben ültünk köréje mind hárman.

Nagyatyus vezette a szót egész vacsora alatt. Mindig rólam beszélt, terveimről kér-

dezősködött s egyik ragyogóbb képet a más után festette előmbé jövőmet illetőleg, mintha mindazzal a sok szép szóval azt mondta volna, hogy: Csak hallgasd fiam a szeretet zavát a mig hallhatod, mert ninesen olyan gazdag tárház, a melyből a bánat óráiban annyi vigasztalást tudnál meríteni, mint eből! Ha keblen a bú rágódik, ha mindabban csalódtál, a mihez férfi lelked hittel ragaszkodott, elevenítsd fel lelkedben a multnak egy ilyen óráját és kebled megerősödik, szived meggyógyul tőle!

A vacsora végével azután rámutatott a sarokban álló pipatóriumra, melyen sorrendjével álltak az ezüst kupakos, borostyános tálak s biztatólag mondá, hogy válogassak közülök tetszésem szerint.

Én azonban ezt a biztatást nem vettem figyelembe, már jó darab óta kíváncsisággal nyugodott szemem egy tárgyon, mely belép-temnél a nagyatyus előtt feküdt az íróasztalán.

E tárgy egy faragott kis fa-szekerény volt, mely, mióta csak emlékezni tudtam, az íróasztal egyik fiokjában állott; nagyatyus pedig oly gondalal őrzé, mintha valamely családi ereklyét rejtegetett volna benne.

(Folyt. köv.)

Bekics Gusztáv felolvasása.

Felolvastott Pécsen, 1885. június 6-án a „Pécsi Nemzeti Casinó” termében.

Mélyen t. Uraim! Önök meghittak, hogy Pécsen és vidékét érdeklő társadalmi kérdések felől felolvasást tartsak. Bizonyára módjokban leendett nálam sokkal jelesebb írók és felolvasót megfizetni becses meghívásukkal. És én nem kételkedem, hogy azon írók közt, kik társadalmi és politikai kérdésekkel foglalkoznak, mindenki kézséggel eleget tesz vala az önök kívánságának. S akkor bizonyára érdekesebb, szebb felolvasást hallanak vala Önök.

De mégis engem tiszteltek meg felszólításukkal. Ebben bizonyára része van annak, hogy gyermek és férfikoromban anyni szép emlékü évet töltöttem e gyönyörű városban s önök most megemlékeznek rám és rokonszenvükönél fogva tulbecsülik képességeimet. De kétséggel annak is, hogy a társadalmi kérdésekkel, fajunk nagy hivatásával s e hivatás megvalósításának eszközeivel foglalkozhatnak mások nagyobb tudománnyal, nagyobb sikerrel is; de nagyobb lelkesedéssel, a haza és a magyar nemzet iránt való lángolóbb szeretettel nem foglalkozhatik senki.

A magyar államot nem lehet nagygyá tenni, mielőtt nagygyá lett a magyar társadalom. Az államok hódíthatnak, világrészeket vehetnek uralmuk alá; de a társadalom nélkül meg nem tarthatják szerzeményeiket. Csak azon államok hatalmasak, amelyek alapját nagy, nemzeti társadalom képezi. Az állam a látható, a társadalom a láthatatlanul működő hatalom. Vannak, akik a természet jelenségei közt azokat bámulják, melyek külsőleg is imponánsan lépnek fel, mint a menydörgést, a zivatart, ami a népek életében megfelel a háborúnak. Én a természet titkos erőinek működése felett bámulok. Bámulom a természetet, mely esendes működésével felemeli a tengert a légből, hogy eső alakjában megöntözze a szántóföldeket; hogy forrás alakjában szomját oltsa a puszták vándorának, az erdők madarainak és vadjainak; hogy folyam alakjában hordozza hajóinkat; hogy hó alakjában belepje a havasok szűz vállait, hogy alkohollal vegyülve, bor alakjában felvidtsa sziveinket; hogy harmat alakjában a virágot és könyesepp alakjában ott rezegjen a női szemben, a világ minden gyémántjánál, igaz gyöngyénél szebb, drágább ékkövet képezze. Én a természet eme esendben, titokban működő erőt bámulom. A patakok, folyamok, tengerek lassu, de folytonos átalakító hatását a földgömbön; az elmosott és vissza összehordott szigeteket; az emelkedő és süllyedő világrészeket.

Igy én a társadalom szerepére fektetem a fősúlyt. A társadalom hasonlít a természet titkos gépezetéhez, mely láthatatlanul működik. Ha ebben nagy erők rejlenek és mozgása gyors: hatalmas, ellenkező esetben gyenge az állam.

Én nem csinálok titkot meggyőződésemből. A magyar nemzetet szeretném nagygnak, hatalmasnak látni. Miért ne legyen az árja fajok közt egy a roppant hun-ugor népcsaládból származó nemzet nagy, művelt, kulturális? A civilizáció érdekében is nem kívánatos-e, hogy a magyar nemzet, mint nagy nemzet kifejtsé sajátosság tulajdonságait, azon tulajdonságokat, melyek ma tán még elszórtatlanok, de majdan ragyogni fognak. A civilizáció nem az egyformaság, hanem a sokféleség. A germán, a latin, a szláv népek közt miért ne fejlődjék ki a magyar, mint ezekkel egyenrangú nemzet, annál is inkább, mert a többi hun-ugor népek elveszték a középkor viharában s egy másik Európába költözött rokonjaik, a török, szemünk előtt sorvad halálra?

A magyar faj előtt alkotmányának visszaszerzése óta két ut állott. Vagy megelégedni a kis népek szerepével s örökre állandósítani a lét és nem lét kérdését. Vagy minden erejével arra törekedni, hogy ismét a nagy népek sorába küzdje fel magát. Az

első esetben Magyarországból csinálhatt volna Svájcot, magyar, tót, oláh, szász kantonnokkal. A második esetben a középkori magyar hatalomnak kellett szembe elötte megjelenie. És valóban ez utóbbi történt.

Mohácsnál a középkori magyar nagy hatalom, Lajos, Mátyás nagy hatalma bukott el. Az erre következő nemzeti sulyedés a jelen századig tartott. De amely nép alig ötven év alatt oly fejlődésre, oly haladásra volt képes, mint a magyar, annak joga van azt hinni, hogy másodvirágzásának indul. Joga van arra, hogy régi nagyságát visszaálmodja.

És mi a teendő, hogy ez álom, bár csak a távoli jövőben valóságá legyen? Mit kell tennie az állam és társadalom egyesített erejének? Mit a kettőnek külön? Mely pontokon kell megerősíteni a magyar fajt különösen?

Az utóbbi kérdésre nagyon egyszerű a válasz, ajkunkra adja Magyarország térképére vetett egyetlen pillantás.

Két ponton van különösen fenyegetve a magyar faj, vagy a magyar állameszme, avagy mind a kettő. Az egyik a legtávolabbi keleti, a másik a délnyugati pont. Az egyik Erdély, a másik a Dráva-Szávavonal. Az egyik ponton fenyeget a dacoromanismus, a másikon a délszlavismus. Az egyiken, Erdélyben a magyar faj léte került kockára, — hogy azután kockára kerüljön a magyar állam. A másikon már csak a magyar állameszme kerülhet veszélybe, mert fájdalom, a magyar faj elvesztette, vagy meg sem kereste ott a talajt.

Achillesnek csak egy sebhelyt pont volt testén s mégis hozzáfért az aczélpenge, melyről halál villámolt. Magyarország testének alig van sérthetlen pontja, majd mindenütt megsebezhető. De különösen e két ponton hatolhat fajunk testébe a gyilkos. A dacoromanismus a kard, a délszlavismus a tör. Mindkettő ellen védekezni kell s védekezni csak fajunk, a magyar társadalom kifejlésé által lehet. Ha megerősítjük a magyarságot a Királyhágón túl s ha megmagyarosítjuk a Dunántúlt.

Erről fogok az önök engedelmevel s becses elnözésüket kérve, kissé hosszabban értekezni: mert hogy megismerjük a teendőket, ismernünk kell a multat s azon okokat, melyek fajunk kifejlődését egy ezredéven át meggátolták.

Már annak, hogy a középkori magyar nagyhatalom elbukott, a társadalom gyengesége volt az oka. Nem az oligarchia háborúját és viszályait értem. Az oligarchia másutt is véres pártütéseket csinált: de hol az állam egy nagy társadalomra támaszkodott, ott idényleges hanyatlás állhatott be; de a nemzetben rejlő erők csakhamar újra diadalmkodtak. Avagy Franciaország nem jutott e már oda, hogy az angolok megszállva tartották területeinek igen jelentékeny részét?

Nem volt-e Anglia egészen hanyatló, tehetetlen állam a Stuartok alatt? És alig néhány évtized nem volt-e elég mind a kettőnek, hogy ismét kifejtsé a társadalmában rejlő erőket?

A magyar társadalom nem követte már a középkorban sem az állam terjeszkedését. Nem képezte ennek természetes alapját. A társadalom és az állam nem piramis volt, alól széles, felül csucos, hanem szinte megfordítva, csúcásra állított pyramis gyanánt jelent meg; azért volt oly nagy az esése. A középkori magyar birodalom határa három tenger volt. De nem létezett akkor sem magyar társadalom, mely a széles keretet betöltötte volna. Bizonyos, hogy Magyarország a középkorban nagyobb körre terjedt ki, bár nem volt oly sűrű lakossága, mint jelenleg. Ugy hogy most tulajdonképen nem új hódítás, hanem a visszafoglalás, grammatikai és faji nevaquistika az, amit a magyar társadalomnak végre kell hajtania.

Említettem, hogy a magyar faj a középkorban sem töltötte ki az állam keretét. Valamivel tovább volt terjeszkedve Dél-Magyar-

országon, Szlavóniában erősen el volt terjedve, magyar telepek léteztek a mai Horvátországban is, mely, mint tudjuk, nem a tulajdonképen való Horvátország. Észak felé messzebb terjedtek nyelvünk grammatikai határai. Sáros mindenesetre a magyar nyelv uralma alá tartozott. Erdélyben pedig, hová az oláhok csak a 12-dik században vándoroltak, a magyarság viszonylag előnyösebb helyzetben volt; mert a bevándorlók számbelileg még nem kerekedtek annyira föléje.

Igaz, hogy az állam a középkorban területi lévén, a grammatikai viszonyoknak nem volt oly nagy betelnyésük, mint jelenleg. De ugyan azon időben, mikor a magyar nagy hatalom még létezett mindenütt. Európában megalakultak az egységes, közös nyelvű társadalmak. A legnagyobb történeti tévedés azt állítani, hogy a közép, vagy éppen az új korban voltak hatalmas királyok, vagy államférfiak, akik czélul tüzték ki a beolvastást, a különböző fajok assimilálását. Egyes néptörzdek beolvastását czélzó kísérletek, egyetlen erőszakosságok szemünk előtt is történnek. Poroszország nem kevesebb dühvel pusztítja a posenit, mint Oroszország a lengyelországi lengyeliséget. És a különböző fajoknak egy néppé, társadalommá, vagy közös grammatikai kapcsolásba, politikailag azonban szétvált néptömbökké való alakulása, vége ment már a középkor középső, vagy utolsó századaiban. A francia nyelv, tehát a francia társadalom kész volt már a 11-ik században. IV. Henrik, Richellien, főleg pedig a nagy forradalom, nem a beolvastást, hanem csak az állami központosítást vitte keresztül. És ez nagy különbség. A normánok a 11-dik század közepén hódították meg Angliát s az új angol nemzet mai nyelvével a 13-dik században már készen volt; csak Írországon és Walesben maradtak meg napjainkig is a kelta fajnak csekély tömbjei. Az egységes olasz nyelvet már iradalmilag is megteremtette a 14-ik században Dante; ugy, hogy öt század mult el, míg a politikai olasz egység létre jött.

És az egységes nyelvű népeket mindenütt a társadalmak, a társadalmak esendes, de hatalmas erői hozták létre. Magyarországon eulben a társadalom, maga a nemzet még most sem kész. A magyar állam egységes s a magyar társadalom mellett mégis vannak külön vált nemzetiségi társadalmak, külön szellemi és nehezkedési központokból. Ezer esztendő múlva is.

Ha fajunkban megleendett a terjeszkedő erő, a nagymérvű beolvastási képesség, milyen volna ma hazánk képe?

Magyarország fejlődésének és terjeszkedésének utja két irányban vezet: a Fekete- és az adriai tenger felé. A népek a történelem összes folyamában a vizeket keresték, mert ezek valának a közlekedés legelső eszközei. A kis népek a folyamok völgyeiben, a nagyok a tenger vidékén, vagy a tenger felé törekedtek előhaladni. A magyar fajnak tehát, ha expansiv erővel bír vala, Fiume, Dalmácia, Románia és Bulgária irányában kellett volna erőt kisugároznia. Ez irányban mennék vala azon rajok, melyeket a magyar nemzet kibocsátott magából. A dunántúli megyékre ez esetben fényes missió várt volna. Ezek bocsátják vala sűrű népességükből ki azon magyar néprajokat, melyek Szlavóniában és a mai Horvátországban elterjedte, innét ismét tovább folytatták volna a társadalmi hódítást, mert hisz a politikai hódítás már rég befejezett tény volt.

Más népeknél a társadalom járt az állam előtt s az csak követte ezt. Az angol állam egyebet sem tesz, mint a hódító társadalom nyomdokait igyekszik követni. Nálunk már első királyaink felismerték, merre van a magyar állam és így a társadalom terjeszkedésének iránya. A társadalom előtt jártak; meghódították a Száván és Kulpán-tuli részeket is, a tengerpartot, Dalmáciát és Boszniát. Moldva szintén magyar fennhatóság alá került.

Ha a magyar társadalom képes követni az állami terjeszkedést, ha képes leendett beföldeni az állami politika által épített kereteket, mily nagy, hatalmas magyar nemzet alkotna ma hatalmas államtól a Kárpátoktól az Adriáig és a Feketetengerig.

A magyar társadalom, ha kereskedelmi és iparos szellem lakik benne, különösen a tengerpartokat szállta volna meg. Dalmácia, Fiume, a horvát tengerpart sűrű magyar lakosság területe volna. A tenger felett uralkodnék ma a magyar. A magyar tengeri kereskedés vetekednék a világ legelső népeivel. A magyar ipar ellátná a szükségességekkel az egész keletet, Magyarország az egységes magyar nemzetre, egy népes, hatalmas magyar társadalomra támaszkodó nagy hatalom volna.

Mily kép, mily ábránd!

És mégis mily valóság volna, ha a magyar társadalomban van terjeszkedő erő; ha t. i. nem pusztán pásztor és földművelő, hanem egyszersmind iparos és kereskedelmi szellemű nép.

Az agrikulturnépek hódításokat hajthattak végre; de társadalmilag terjeszkedni soha sem tudtak. Hiszen a föld lekötötte szabad mozgásukat. Amíg Róma agrikulturnépek állam volt, legyőzhette Karthágót, de nem hódított társadalmilag, nem bocsátott ki magából kolóniákat, melyek később az egész akkori világot elepték.

Amíg Anglia agrikulturnépek állam volt s ez vala még Erzsébet korában, addig nemcsak nem terjeszkedett, hanem az a veszély fenyegette, hogy az ő rovására terjeszkednek.

Hogy a magyar faj nem volt képes a nagyobb mérvű terjeszkedésre; hogy nem volt képes nyomon követni az államtól, ennek egyik oka az, hogy kizárólag agrikulturnépek foglalkoztak.

Amit az árja és nem-árja fajokról a német tudósok beszélnek, képtelenség, monomania. Az alsóbb és felsőbb fajok közti különbséggel való kérdés, indokolatlan elbizakodás.

Ha a magyar faj közelebb telepszik vala le a tengerhez, vagyis feltámad benne a kereskedelmi s ezzel kapcsolatban az iparos szellem, nemzetünk egész fejlődése más irányt vesz. Míg ellenben bármely más faj foglal hazát a négy folyamon táján annélkül, hogy társadalmi erővel is elérje a tengert, okvetlenül soká az agrikulturnépek színvonalán marad. Vagyis kis, aránylag szegény néppé leendett, habár királyi és vitézsége országokat hódít vala számára.

Történetileg a leghatározottabban igazolható tény, hogy az agrikulturnépek csak igen lassan fejlődnek és szaporodnak. Amíg a népesség nagyon ritka, addig a szaporodás valahogy meggyökező; de mielőtt elérte azon sűrűséget, mely p. u. Magyarországon létezett a század elején, a további propagáció szinte megakad.

Épen Magyarország példája mutatja ezt. A legszorosabb értelemben vett Magyarországi lakossága a század elején 8—9 millió volt s jelenleg sem több 13 millió pár százezerénél. És mert a városok lakossága akkor alig volt több egy milliónál s jelenleg harmadfél millió, a vidék, vagyis az agrikulturnépek foglalkozó népesség szaporodása 80 év alatt alig pár millióra zsugorodik össze. Mily megdöbbentően lassu fejlődés ez. Megdöbbentő különösen azért, mert körülöttünk a néporiásoknak még propagációja is óriási. Oroszország legelőli megye e tekintetben. Nem több, mint csak 50 év alatt kétszereződik meg lakossága, úgy, hogy 1935-ben már nem 100, hanem 200 millió lakosa lesz s maga a specifikus nagy orosz faj 150 millió lélekből fog állani. — Miért szaporodik ennyire az orosz faj? Mert lakossága a vidéken még nem érte el azt a sűrűséget, melylyel Magyarországi a század elején birt s mert a mesterségesen teremtett, de roppant mérveket öltött ipar nagy városokat, roppant ipari és kereskedelmi centrumokat teremt, melyekhez képest a mi városaink már is eltöprelnek. Ime, ez az

oka az orosz faj példátlanul gyors kifejlődésének, mely messze meghaladja a német, sőt az angol nép fejlődési arányait. De Németország lakossága így is átlag közel 1 milliót növekszik évenként. Anglia lakossága pedig, mely a múlt század végén 15 millió volt, jelenleg már 36 milliót ért el, jöllehet az irek száma, a barbar és embertelen kiirtó politika következtében, 8 millióról leszállott közel 4 millióra. Ellenben Erzsébet korában, mikor Anglia még agrikulturnépek állam volt, a szoros értelemben vett Angolország (Ir- és Skótszág nélkül) csak 2 millió lakóssal birt; jelenleg megközelíti a 25 milliót, tehát Erzsébet kora óta közel megtszereződött.

Ime, e példák kétségtelemné teszik, hogy egy agrikulturnépek társadalom nem szaporodhatván, nem is terjeszkedhetik hódítólag, bár az állam idegen országokat tart is megszállva.

Valóban, mi soha sem birtuk a társadalom által tartományainkat. Sőt még a legszorosabb értelemben vett Magyarországot sem, kivéve az Alföldet és a Dunántúlt. Erdélyt csak félig bírjuk ma is a társadalom által. Horvátországot társadalmilag egyáltalán nem, hanem csak az állam hatalmával fogva tartjuk. Mert mezőgazdasággal foglalkozó társadalmunk nem terjeszkedett ki, nem nyomult be a nemzetiségi vidékekre.

A beolvastás elmaradásának is ez az oka. A népek számlag úgy, mint kulturailag csak akkor fejlődnek ki, ha a földművelés mellett ipart és kereskedelmet üznek.

Nem azt jelenti ez, hogy az agrikulturnépekkel fel kell hagyni, hanem azt, hogy csak azon népek fejlődnek, melyek agrikulturnépek mellett ipart is üznek. Az agrikulturnépek szép, nagy dolog, de csak úgy, ha az ipar támogatja. Az agrikulturnépek által lehet conserválni; így conserváltott a magyar faj; de hódítani csak az ipar által lehet.

Egy munkámban egész Európára nézve kimondtam, hogy a hol különböző fajok laktak együtt, mindenütt a városok nyelve diadalmaskodott, míg a vidék elveszett. — Ez történt Olasz-, Francia-, Spanyol-, Angol- és Németországban.

Mi a város nyelve?

A kulturái, az irodalomé, a tudományé, a szaloné, a művelt férfiaké és nőké, az iparé és kereskedelemé. A város nyelvénél tehát okvetlenül győznie kellett a multban, győznie kell a jövőben. A művelt társadalom mindenkor fölényben volt és marad a kezdetleges felett.

E törvény kétségbevonhatatlan hatását mi sem illusztrálja annyira, mint az Európa nyugati és keleti fele közti létező különbség. Nyugaton egész a Duna völgyéig egy nyelvű népek laktak. A Duna völgyénél következnek a polyglott államok: Ausztria, Magyarország, Lengyelország, Oroszország s főleg Törökország. Világérszűnkei tehát hasonlóságban mintegy megjegezdedtek a népvándorlási viszonyok; míg nyugaton azoknak legkisebb nyoma is eltűnt. A grammatikai chaos meg volt nyugaton is egész a X-dik századig. A Duna völgye által határolt keleten ellenben az összes grammatikai területek szinte változatlanul maradtak. A török állam nyelve négy század alatt mi előrehaladást sem tett a Balkán-félszigeten. Fajdalom, a magyar állam nyelve is csak kevés terjeszkedést mutathatott fel egész a legújabb időkig, sőt a középkorhoz képest visszaesés történt.

Mi magyarizálja meg az Európa két fele között fennforgó nagy ellentétet?

A nyugaton városok voltak s ezek nyelve magába olvasztotta a vidék nyelvét. A társadalom assimilációja végre mehetett; mert a városi élet az érintkezés, a vidéki az elzárkózottság alapszik. Ugyanazon, amien a polgárság és a feudalismus. Így támadtak a nyugaton az egységes és közös nyelvű társadalmak, míg keleten, városok hiányában — Európa e részében még a rómaiak sem alkottak valódi nagy várost — a darabokra tört apró társadalmak, bár állami közönségbe léptek, nem olvadtak össze; egy ezered év

mulva is változatlanul maradtak, mint az egymás mellé és fölé hányt költörmelékcek.

Mit jelent ez végelemzésében?

Azt, hogy miután várost csak a magas műveltség, ipar és kereskedelem teremthetnek s a város nem ok, hanem okozat: tulajdonképp a kultra fölényének, az iparnak, kereskedelemnek, a polgári elem mozgékony-ságának van olvasztó hatása.

Ime, vázoltam azon okokat, melyek felidéztek, hogy a magyar nemzet egy ezered év alatt sem volt képes fajilag nagygyá lenni s nemzetiségeit beolvastani. De nem mellőzhetek egy másik okot sem, mely szintén igen fontos.

És itt előre bocsánatot kell kérnem a t. hölyközségtől, mert most úgy vagyok, mint Schwarzenberg volt Oroszországgal: fekete hátatlanságot akarok elkövetni. A szép Pécs város még sebb hölygici azon rendkívüli megtszettelésben részesitene, hogy unalmas felolvasásomra megjelentek s a mai ünnepélynek nem egy diszét képezik s én e nagy kegyet azzal hálalom meg, hogy őszinte akarok lenni. De végre is nem azért jöttek a Budapestről, — bár megvallom, érdemes volna lejenni ezért is — hogy Pécs szép asszonyainak és leányainak bököt mondják, hanem hogy társadalmi igazságokat hirdessenek s egy hazafias ügynek csinálják propagandát. És nem kétkezem, hogy Pécs asszonyai, miután szépek, annyi bökben részesünek, hogy szinte jól fog nekik esni egy kis őszintén feltárt igazság. A sok édesség után igen egészséges a keserű csepp.

De ne méltóztassék előre megfenyegetni. Nem Pécs leányairól szólok, hanem általában a magyar nőkről.

És ki tagadhatná, hogy a magyar nők eddig kevés részt vettek a magyarosításban, sőt hogy ép a magyar nők magyarosodtak és magyarosodnak leglassabban.

A francia nő — legfeljebb csekély angol, vagy most már német tudás mellett — csak francziául, az angol nő majd kizárólag csak angolul, az olasz nő többnyire csak olaszul ért és beszél.

Ez az éterem, a szalon és a hálószoba nyelve. Vagyis valódi édes anyanyelv; a család belső ügykezelésének nyelve.

A művelt körökben a nők francziául mindenütt tudnak, de renles körülmények közt csak a nyelvükön lehet velük érintkezni.

A szerelemnek világnyelve van ugyan, melyet egyenlően megért a legbüszkébb angol lady, a keleti szőnyegeken nyugvó szultana és az afrikai mocsarak partjain guggoló Kanibálnó; de a szerelem nyelve mellett a nyugati nagy népek leányai megkövetelik udvarlójuktól, férjüktől anyanyelvüknek tudását is. És bizonyos, hogy gyermekeiket e nyelvre oktatják.

Ellenben a magyar nőknek az a hibájuk, hogy nagy linguisták. Gyakran több nyelvet tudnak, mint valamely akademiкус, vagy professor. Mindegyik saját nyelvén beszélnek, a mi nagy finomság; de nem valami magyarosító cselekedet.

Szalonjaink tulhajtott udvariassága azonban elviselhető baj volna. Nagyobb baj az, hogy a magyar nők, nagy nyelvtudományuk mellett, sok nyelven beszélnek s csak — sokan vannak ilyenek — magyarul nem, vagy nem szívesen beszélnek. A haladás e téren is félreismerhetetlen. Volt idő, mikor az előkelőség feltétele vala a magyar nőknél: nem tudni magyarul, nem olvasni magyar könyvet, lenézéssel beszélni mindarról, a mi magyar.

Hála isten, e szomorú idő is elmúlt, mint a nemzetnek annyi szomorú korszaka.

(Vége köv.)

Hírek.

Bajor fejedelmi vendégek Vas megyében. Lajos bajor királyi herceg nevével Mária-Theresia d'Este királyi főhercegnővel és két herceg-kisasszonnyal f. hó 7-én sárvári birtokukra érkeztek. Fogadtatásuk igen ünnepélyes volt. Az üdvözlő és köszönő beszédek kivétel nélkül magyar nyelven mondták. A hercegi család minden tagja jól beszél magyarul s nyelvünket annyira szeretik, hogy azt Münchenben is folyton gyakorolják egymás között. A magas rangú vendégek három hétig maradnak Sárvárott.

Egyházi alapítvány. Tiszza Lajos gróf legközelebb történt főgondnoki beiktatása alkalmából a dunamelléki református egyházkerületnek egyházi czélokra 10,000 forintot egyházi alapítványt tett és pedig 1000 frtot a pesti ref. egyházmege lelkesi gyámintézetére, 1000 forintot a budapesti ref. egyház lelkesi gyámintézetére, 4000 frtot a budapesti református theologiai konviktsura és 4 ezer frtot a szlavon-szerémi misz-szióra. Az alapítványnak különösen az utolsó részét tartjuk nagyfontosságúnak. Ha Tiszza Lajos gróf példáját vagyosabb református, vagy más vallású hazánkiai követnek, mi épenséggel nem járna nagy áldozatokkal, ugy a Drávan túl a ref. egyházak könnyen szerveztethetnének s ez által a szlavonai magyarság az elhervatosodástól megmenhető lenne.

Nemescsélú alapítvány. Maletér Rudolf helybeli ügyvéd István és László nevű fiainak confirmáltatása alkalmából a pécsi evang. egyház kebelében egy 200 frtos alapítványt tett, melynek kamatait az egyház mindenkor hitoktatója élvezze. E szép tett maga-magát dicséri.

Siremlék Engesszer Mátyásnak. Engesszer Mátyásnak, a nemrég elhunyt kitűnő zeneművész sírja fölé a magyar zenesegélyező egyesület Bartay Ede elnök indítványára díszes emlékkövet fog állítani, ily módon akarva leróni a kegyelet adóját az elhunyt iránt, ki az egyesületnek érdemekben megőszült pénztárosa volt. Minthogy a zenesegélyező egyesület határozatához a nemzeti zenede és az országos daléregyesület is csatlakoztak, bizton remélhető, hogy a kegyelet mozgalom rövid idő alatt a kívánt eredményre fog vezetni.

A kaszinó-estélyek, társas életünk e legkedveltebb s legvonzóbb mulatságai szerdán megkezdődtek. Az igazat megvallva, nem a legnagyobb reménységgel mentünk az első estélyre, mert városunkban évek hosszú során át szokásba jött az első szerdán otthon maradni. De mily kellemesen csalódtunk. A kaszinó nyári helyiségét szép számu, fényes közönség töltötte meg. Az első négyest 18 pár táncolta, de — nekünk legalább úgy tetszett, hogy — többen is táncolhattak volna. Volt czigány-zene s így csárdás is. A szép mulatságnak éjjel után 2 óraker lett vége.

A jog-lyceumban a vizsgálatok csütörtökön vették kezdetüket. Az első évek között Borsitzky Imre, Csabai Károly és Szandrinelli Hugó kitüntetéssel tettek le az első alapvizsgát, melyet a többi vizsgálatra jelentkezők is sikeresen lettek.

Érettségi vizsgálatok. A helybeli három osztályú kereskedelmi középiskolában a f. é. érettségi szóbeli vizsgálat a nm. vallás és közoktatási ministerium által junius 18-ra ükötött ki, az írásbeli érettségi vizsgálatok pedig már ma, f. hó 13-án veszik kezdetüket. A többi osztályokban az évi vizsgálatok f. hó 20. 22. 24. és 26-án, a kereskedő tanoncok részére létesített tanfolyamban pedig f. hó 28-án mindenkor d. u. 4 óráig fognak megtartatni, mely vizsgálatokra az érdeklődők az igazgatóság által meghivatnak. — Reáliskoláinkban f. hó 6-án tartatott az érettségi vizsgálatnak szóbeli része. A jelentkezett tanulók mindnyájan éretteknek

— egy közülük pedig jelesen éretteknek — nyilvánítottak, a mi, tekintve a vizsgálatoknál jelenleg alkalmazott szigorú mértéket, igen jó eredménynek mondható.

Selmeczbányaiak látogatása Pécsen. A selmeczbányai 11-od éves bányász-akadémiai hallgatók, mint minden évben, ugy az idén is, a tanév végétől geologiai gyakorlat czéljából tanulmányutat tesznek. A folyó évi kirándulás czélja — mint lapunkkal tudatják — Pécs városa és vidéke geologiai viszonyainak tanulmányozása. Az akadémiai hallgatók közégh Vinkler Benő bányatanácsos és bányász-akadémiai tanár vezetésével fognak hozzáuk jónni.

Jubiláló főispán. Zuber József Komárom megye főispánja 8-ikán ünneplé 40 évi közzolgálatának és 10 évi főispánságának jubileumát, mely a megye és Komárom városának impozáns részvete következtében valóságos közünnepé vált az őt.

A francia írók kiállításának meglátogatására augusztus végén, vagy szeptember elején fognak tömegesen Budapestre jónni. Lesseps, Dumas, Renan, Gouzien, Saint-Saens, Jules Claretie és még számos kitűnőség ígérte meg eljövételét. Velök jön Türr István tábornok és Munkácsy Mihály is és a francia belügyminiszter engedélyével, melyet Pázmány Diénes eszközölt ki, magokkal hozzák a párisi garde republicaine 70 tagból álló híres katonai zenekarát is. A vendégek fogadására Budapestben már most megkezdettek — bizottságilag — az előkészületek.

Az új honvédelmi törvény átadása, átvétele és osztályozása tárgyában f. hó 25-ikén egyes bizottsági tárgyalás fog tartatni.

Kormány-válság Angliában. A Gladstone-kabinet megbukott, még pedig nem külügyi, hanem belügyi kérdésben. A kormány ugyanis az ázsiai eseményekre való tekintetből megszavazott hitel fedezésére a szesz és söradó emelését javasolta, mi leginkább a szegényebb néposztályokat sújtotta volna, míg a kizárólag vagyosabbak által fogyasztott bor adóját változtatlanul hagyta. A hétfői ülésben az ellenek a sör és szeszadó emelését kifogásolván, Gladstone e kérdést bizalmasan nyilvánította s szavazásra kerülő a dolog, a ház az állami bevételek költségvetéséről szóló törvényjavaslatot 264 szóval 252 ellenében elvetette, mire a kormány beadta lemondását. A parlament mindkét háza erre péntekig elhalasztá üléseit. A bukást az ir képviselők elpártolása s nagy részben a kormánypárt ernyed magartatása okozta. Az örökség, mit a Gladstone-kabinet utódjának hátrahagy, épen nem kívánatos. Gladstone utódjául Salisbury marquis és Northcote-ot emlegetik.

Zivatar. A már-már türehetlenül vált forró időjárásnak ha nem többre, legalább néhány napra vége szakadt. Csütörtökön este-fel megkaptuk a már oly epedve várt esőt, mely a késő esti órákban valóságos zivatarrá vált. A tulságos bőségben hulló eső kellő gyorsasággal lefolyini nem tudván, a Gábor és Nepomuk-utczák egymásba torkollásánál megállt s a két utczát meglehetősen messzeségben egész szélességében elborította. A legkevesebb 1 és 1/2 lábnyi magas víz a közlekedést a gyalogjárókra lehetetlenné tette s a következő vastag iszapréteggel vonta be. Nyomai a házfalakon még pénteken is láthatók voltak.

A szemét kihordást f. évi július 1-től a város fogvány eszközteltni, az eljárás költségeit az egyes polgárok fogják viselni. A szabályrendelet alapján eszközölt ár-kivetés szerint minden egyes szoba után 66 kr. a boltok után pedig évenként 1 frt. fizetetik. A fizetés félévénként előre, az adóval együtt teljesítendő.

Kiállítási beletijegyekért junius 7-ikéig bezárólag összesen 268,438 frt 90 kr. folyt be.

A harkányi fürdővendégek száma mai napig 538 személy, az átutazó vendégek pedig 2580 személy.

Rupp Lajos joghallgató a budapesti egyetemen, ki középiskolait városunkban végezte, mint levelezőnk írja, f. hó 8-ikán a csorna-premontrei rendbe vétetett fel. Az új rendi tag szerzetes neve Alfréd.

A műedénygyár majálisán tett föüladakozások hírlapi nyújtásában két összeg elcserejtetett, t. i. Zsolnay György kir. ügyész ur 6 frt. 10 krt adott, míg Dr. Ludwig ur 5 frtot. Föüladakozott még Schneider Mihály cipész 1 frtot, és 3 magát meg nem nevezett ur 50 krt, 20 krt és 10 krt.

Ölcső emberélet. Ugi István hosszuhetényi illetékességű 14 éves inas T. J. helybeli ciszmadiamesternél, a műhelyben kedden este 10 óra tájban felakasztva találtatt. Rendőri uton eszközölt puhatolozások eredménye szerint az öngyilkos tettének oka abban keresendő, hogy Ugi István a végzetes tettét megelőző napon a szomszédos fűszerkereskedőtől négy darab szivart lopott, mit a kereskedő megtudván, a fiút feljelentéssel fenyegette. Ezt hallva a fiu megijedt s midőn másnap látta, hogy az általa meglopott kereskedő gazdáját keresi, a dolgot — túlhajtott szegényérzetből annyira szívére vette, hogy felakasztotta magát.

Lelkiismeretlen tanító. A botykai református tanító, miután ellene a községi lakosok a gondjaira bízott leány növendékek irányban tanusított erkölcstelen magaviselete miatt panaszt tettek, mint lapunkkal tudatják, az egyház-kerület által vizsgálat alá helyeztetett.

„Szegény legények” Baranyában. A mult hét folyamán a nagy-váti erdőben Zalamegyéből kisorsított szegény legények tartózkodtak s nagyon valószínű, hogy azon ismeretlen embernek, kit a bükkösi erdőben gyapjunyíró asszonyok agyonlövö találtak, ök okozták halálát. A zalamegyei csendőrség figyelmzettetésére a szentlőrinczi csendőrség több izben kémsemliére is indult a rablók ellen, de nyomukra nem tudott találni.

Uzorsoravetségi forog-e fenn, ha a kölcsönvő a kezdeményező? A kir. kuria ezen kérdést, mint a „Jogtudományi Közöny”-ben olvassuk, tagadó értelemben oldotta meg. Az uzorsoravetséget t. i. az követi el, ki másnak szorultságát, könnyelműségét vagy tapasztalatlanságát felhasználva, oly kikötések alatt hitelre, melyek a neki engedett tulságos mérvi vagyoni előnyök által az adós anyagi romlását előidézni alkalmasak. Ha pedig vádolt az önkényt felajánlott magasabb anyagi hasznot csak elfogadta, az uzorsoravetségnek tényáladéka rosszhiszeműleg és ártási szándék hiányában nem fogrog fenn.

„Kiállítási Kalauz” czimen egy valóban hasznos és gyakorlati irányu munka került ki sajtó alól, igen elegáns vászon-kötésben. A kiállítás minden részlete képekkel van illusztrálva. A kiállítás szines térképe is melékelve van hozzá. Hivatalos adatok alapján szerkesztették: Balogh Vilmos kiállítási titkár, Toldy Ferenc, az orsz. biz. jegyzője és Geléri Mór, az orsz. iparegyet. titkára. A munka igen nagy gondnal van összeállítva s mindent föléll, úgy, hogy azt kezebevé, teljes pontossággal áttekinthető bárki által is a kiállítás. Mindenkinnek melegen ajánljuk, hogy nélküle ne induljon el az országos kiállítás megtekintésére. Ára 50 kr.

A kerti csigák ellen a következő szert ajánlják: Körülből 14 liter vízre vegyünk 1/16 liter füstölög kénsvat (vitriol), a két folyadékot keverjük jól össze s éjfélkor fecskendezzük meg vele mindazokat a kerti ágyakat, melyeken csigákat látunk; egy-egy csöpp elég egy csigának, hogy azonnal elpusztuljon. A folyadék a növényeknek nem árt.

Pályázat mező- és közgazdasági munkára. A magyar tud. akadémiának a Lévy Henrik, az első magyar ált. bizt. társaság vezérigazgatója által tett alapítványból 1000 frt díjat következő pályakérdésre tűzött ki: Tár-

gyaltassék a szarvasmarha-istállózás kérdése, mező- és nemzetgazdasági tekintetben. A kérdés három részre osztható: 1. Bevezetés, melyben statisztikai alapon röviden elmondandó, hogy szarvasmarhatenyésztésünk a közlebbi időben mennyire csökkent és hogy mily hátrányos ez magán és közbonyonodásunk szempontjából. 2. Az istálló szarvasmarha tenyésztés. 3. A szarvasmarha istállózásához szükséges takarmány termelése, beszerzése és eltartási módja. A pályaművek beküldésének határideje 1887. szept. 6-dika.

Vegyes hírek. Szigeti József derék színészünk és színműriünk „Czigányfejedelm” czimén bohózatot irt, melyben a czim szerep Blahánénak van szánva. — Patek Béla újdídelki állami ipar- és kereskedelmi iskolai tanár eljegyezte Kaibach Anna újdídelki polgári leányiskolai tanitónőt. — Karika Géden csepi földbirtokos oltárhoz vezette Veszprémben Kenessey Flora kisasszonyt, Kenessey Móricz veszprémi közjegyző leányát — Suffolk város (Virginia államban) 9-én nagyrészben leégett. — A radszky N. szabakai rendőrbiztos fiatal és szép leánya Olga szerelmi bánatból mérget ivott és meghalt. — Fényfy Kálmán hétéfőn vezette oltárhoz Budapesten verbói Szluha Jusztina fehérmegyei birtokosnő. — A béke Kína és Franciaország között végleg megkötött és aláíratott. Franciaország, mint védőnk, megkapta Anamot és Tonkingot. — Ujházy Menyhért Zenta város képviselője és földbirtokos meghalt 7-én, 85-ik évében. — Mrazini Krisanich József kutsai földbirtokos és Somogy megye egykori táblabírája meghalt 82-ik évében Kaposváron. — Kis-Küküllő megye alispánjává egyhangulag Hilibi Gál Domokos választatt meg. — Dr. Printz Ferenc sopronvárosi tanácsos szombaton vezette oltárhoz Muhr Hermin kisasszonyt. — Festetich Tasziló gróf a csurgói izraelita hitközségnek egy orgona beszerzéséhez 50 frtot adományozott. — A budapesti egyetem rektorává dr. Lechner Agost, a közigazgatás és közjog tanára választott meg. — Györött Goldschmidt Miksa, a „Fonciére” biztositó társulat ügynöke a kis lutrin 3 frttel 12000 frtot nyert. — Borgatai Szabó József soproni volt lyceumi tanár meghalt végelgyengülésben, 96 éves korában. — Oroszországban egy új, eddig ismeretlen rovarral találta, mely a szőlőkben még nagyobb pusztítást tesz, mint a filokszer. — A promontori Duna-ág szabályozása, mely 5 millió frtba került, 4 évi munka után végleg befejeztetett. — Grünwald Lipót nagykereskedő oltárhoz vezette Kaposváron özvegy Löw Sándornét. — Özvegy Strasser Józsefné tabi gazdag vaskezeskedő 24 éves fia Jónás öngyilkosságot követett el. — Böhm Dávid nagy-bajomi kereskedő meghalt 65-ik évében.

Irodalom.

Az „Olvasókör” képes regényfolyóirat 2-ik füzetét vittük, mely a Párizsi védráma nagyhatású regényének folytatását hozza. — E regényt rendkívüli érdekes tartalma és díszes kiállítás mellett még azért is ajánlhatjuk t. olvasóinknak, mert benne a női erény a legragyogóbb diadalát ulti az emberi romlottság szötte cselszövények fölött; szóval valódi erköltsnemesítő és szivképző olvasmányt képez. Mutatványszám mindenkinek ingyen és bérmentve küldetik, ki eziránt egy levelezőlapon a kiadóhivatalhoz fordul, mely Budapesten, stáczió-utca 31. sz.

Vettük Vörösmarthy összes műveinek 31. 32. 33. és 34-ik füzetét. Tartalmuk: Az áldozat. Jégzetek. Czilley és Hunyadiak. Julius Caesar. E díszes füzetes vállalatot, mely Méhner Vilmos kiadásában Gyulai Pál szerkesztésében és az ő jegyzeteivel jelenik meg s füzetenként csak 35 krba kerül, a legmelegebben ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Az „Ország-Világ” jun. 6-iki száma is feltétlen elismerést érdemel. Az első oldalon

Tolnay Lajos, a kiváló regényíró arcképét látjuk s a jellemzést hozzá Bodnár Zsigmond irta. Ezt követi Fejes István „Születésem napján” című szép költemény. „Ősz és tavasz.” Hevesy József és Hetényi Béla 1 felvonásos vígjátéka, melyet először junius 9-én adtak a nemzeti színházban és az „Ország Világban” lát először napvilágot. A többi közlemények következők: „A nötlenségi adó,” Tóth József vig elbeszélése, „A félistenek,” költemény, „Petri Mórtil,” „Izléses, jutányos és hazai,” kiállítási tárcza Madarassy Lászlótól, „A jeggyőrü,” elbeszélés Balogh Páltól stb. A hét története Székely Huszártól. A művészi képek közül megemlítjük a magyar szépségek albumából 12 női arcképet, melyeket Ellinger Illés fényképész állított össze két bokréfában. továbbá „Majális.” — Az állandó rovatok gazdsága is meglepő. A rovatok a következők: Tudomány és irodalom, Színház és művészet, Ujdonságok, a kiállításról, Nők világa, Könyvpiacz, Vidéki élet, Sport, Hymen, Gyászrovat, Innen onnan, rejtvények. — Az „Ország-Világ” előfizetési ára egész évre 10 frt, fél évre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr.; az „Egyetértés”-sel együtt egész évre 28, fél évre 14, negyed évre 7 frt, egy hóra 2 frt 50 kr. Az előfizetési pénzek a Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársasághoz küldendők Budapestre (Gránátos-utca 6-ik szám.)

Törvényeszéki csarnok.

Büntető osztály.

Junius 15. én.

4776|1884. Leiler János ellen súlyos testi sértés miatt.

499|1884. Leicht György ellen könnyű testi sértés miatt.

1126|1885. Bors György ellen gondatlanságból okozott súlyos testi sértés miatt.

Junius 17.

1079|1884. Sánta József és társai ellen súlyos testi sértés, ugy hivatalos hatalommal visszaélés miatt Pörzsök János ellen.

3784|1884. Hoffmann Ferenc ellen felmenő ágbeli rokonon elkövetett könnyű testi sértés miatt.

Junius 19.

2332|1884. Juhász József ellen lopás miatt.

Junius 20.

3952|1884. Kántor Sámuel és társa ellen súlyos testi sértés miatt.

3953|1884. Páncs János ellen rablás miatt.

3996|1884. Lebencz Erzsébet és társa ellen lopás, illetve abban való bűnrészeség miatt.

Gabona-árjegyzék

	Pécs sz. kir. városában 1885. évi junius hó 6-án tartott hetivásárról.	100 kiló ára.
Buza:) jó	8.60
) középserű	8.40
) legalábbvaló	8.20
Kétszeres:) jó	7.50
) középserű	7.30
) legalábbvaló	7.30
Rozs:) jó	7.50
) középserű	7.30
) legalábbvaló	7.30
Árpa:) jó	6.50
) középserű	6.20
) legalábbvaló	6.20
Zab:) jó	7.50
) középserű	7.20
) legalábbvaló	7.20
Kukoricza:) jó	6.50
) középserű	6.40
) legalábbvaló	6.40
Széna		3.70
Szalma		1.20
Hajdina		1.20

A pécsi sertésbirtaló társaság heti tudósítása.

Felhajtás: 120 darab kövér, 129 félkövér, 219 db sovány disznó, 541 db süldő.
Ára k: kövér disznó, minőség szerint 40—41 kr klg.-kint. Félkövér 39—40 krajczár páronként — klg. páronként 45 klgjr. élet-suly leszámitásával. Sovány disznó — kr.
Süldők: — kr. klg.-kint élőszulban.
Kukoricza ár 6 frt 50 kr. mm.

VASUTI MENETREND.

A Budapest-Dombóvár-Üszöghí vonalon:

Budapestről indul a 302. sz. vonat reggel 8 ó. 15 p.
Pécsre érkezik " " " d. u. 5 " 35 "

Pécsről indul " " " " 5 " 55 "
Az Üszögh-Dombóvár-Budapesti vonalon:
Pécsre érkezik a 301. sz. vonat d. e. 10 ó. 25 p.
Pécsről indul " " " " 11 " 05 "

A Mohács-Barcsi vonalon:

Budapestről indul az 1. sz. vonat reggel 8 ó. 15 p.
Pécsre érkezik " a 11. " " este 7 " 45 "

" az 1. " " d. u. 5 " 46 "
" a 11. " " reggel 7 " 53 "

Pécsről indul az 1. " " d. u. 6 órakor
" a 11. " " reggel 8 " 10 "

Barcsra érkezik az 1. " " este 8 " 17 "
" a 11. " " d. e. 10 " 58 "

A Barcs-Mohácsi vonalon:

Barcsra érkezik a 2. sz. vonat reggel 8 ó. 06 p.
" a 12. " " d. u. 4 " 46 "

Barcsról indul a 2. " " reggel 8 " 30 "
" a 12. " " d. u. 5 órakor.

Pécsre érkezik a 2. " " d. e. 11 " 02 "
" a 12. " " este 7 " 21 "

Pécsről indul a 2. " " d. e. 11 " 17 "
" a 12. " " este 7 " 36 "

" a 16. " " reggel 6 " 10 "
Mohácsra érkezik a 2. " " d. u. 1 " 54 "

" a 12. " " éjjel 10 " 08 "
" a 16. " " reggel 8 " 57 "

A személyszállító- és pósthajók a Dunán következőleg közlekednek:

Személyhajók:

Budapestről Mohácsra naponta déli 12 órakor.
Mohácsról Budapestre naponta 1 órakor délben.

Pósthajók:

Bécsből Budapestre naponta reggel 7 órakor.
Budapestről Mohácsra naponta esti 11 órakor.
Mohácsról Zimonyba naponta 8 óra 15 perc. reg.
Mohácsról Orsovára — Galacra szerdán, pénteken és vasárnap 8 óra 15 p. reggel.
Mohácsról Budapestre naponta 2 órakor reggel
Budapestről Bécsbe naponta 6 órakor este.

Szerkesztői üzenetek.

N. M. Selmeczbanya. Köszönjük szíveségét Nem kaphatnánk még egy kis tudósítást? Igen lekötelezve,

S—s Budapest. Fogadja jó kívánatainkat. Öhajítása szerint fogunk cselekedni.
(rn.) Helyben Mit jelent e hosszú hallgatás?

Felold szerkesztő és kiadó tulajdonos
Fekete Mihály.

Kis hirdetések.

Felvétetnek a kiadó hivatalban
Nepomuk utca 10. szám alatt, a
posta mellett.

Egy kis fekete orru Mops-kutya
(védjegy nélkül) gazdájától elmaradt, a ki
vissza hozza jutalomban részesül. Bővebbet a
kiadóhivatal.

Harkányi
gyógyfürdő

Harkányi GYÓGYFÜRDŐ

Harkányi
gyógyfürdő

Magyarország, Baranyavármegyében.

Fürdőidény:

május 1-től szeptember 30-ig.

Habár ezen fürdő hírneve oly hosszú évek lefolyása óta számtalan kiváló gyógyeredményei által meg is lett alapítva, mégis a fürdőigazgatóság sok évi tapasztalat után kijelentheti, hogy ezen csodaszzerű gyógyforrásnál ezerek és ezerek a legzakarababb és legnehezebb betegségekben is egészséget és épségüket visszanyerték, a miért is a legnagyobb elismerést érdemli. — E fürdő a maga nemében egyedüli, minden más akár kül-, akár belföldi hason gyógyforrást gyógyhatás tekintetében felülmúl, a mit különben az évről-évre szaporodó vendégek száma is bizonyít.

Ezen 100 R. természetes meleg ártézi kénforrás kitűnő gyógyítás hatással bír csúszos, kőszvény, görvély, idült bőrküütegekre, aranyér, nőbántalmakra, fogamzási hiányok, sebzések, daganatok és liganyos gyögzszerek által okozott mérgezésekre, továbbá máj-, lép-, általában mirigy-daganatokra, nehéz hallás, idült szembajok és ivarszervi bántalmak ellen.

Az utazásra ajánlható Budapest-pécsi vasut, vagy déli vasut budapest-kanizsa-barcsi vonala, állomás Pécs, alföldi vasut Eszéken át Villányig, Mohács-pécsi vasut, állomás Villány, Távirda és pósta-állomás.

Bővebb tudósítást a legnagyobb készséggel Dr. HELLER JÓZSEF renses fürdő-orvos nyújt.

Harkány, 1885.

Harkányi
gyógyfürdő

A fürdőigazgatóság.

Harkányi
gyógyfürdő

Kellemetlen szájszag és fogfájás ellen.

Erdem-éremmel kitüntetett

SCHULHOF KÁROLY ROBERT,
Manchester-i lakos által feltalált és
osztrák csá-
szári kizáró-
lagos

magyar kir.
szabadalmat
nyert

Szopiana-Szájszesz

Hatása:

1. Szopiana-szájszesz a száji- és orrüregnek (odvas vagy mű-fogak, dohányzás vagy bármely más okból eredő) minden büzt nyomtalanul eltávolítja.

2. Erősíti a petyhüdt foghúst és az ingó fogakat, az utóbbiaknak visszaadja természetes fehér színüket, megakadályozza a fogkő képződését, védi a fogak zománcát és óvja a fogfájást ellen.

3. A száji- és orrüreg mindennemű súlyos (skorbutikus) bántalmait gyógyítja, üdíti és pirostja a foghúst és edzi a nyákhártyát.

4. A már létező fogfájást eltávolítja, ha a fájó fog husa pár csepp-, vízzel nem elegyített szájszeszszel megnedvesítetik.

5. Diphtheritis és más torokbajeknéligen sikeres gargarizáló szer.

Ara kicsinyben 1 üvegnek 1 frt 05kr. o.é.

Raktárak: Sipőcz István gyógyszerésznél Pécsen, Török József gyógyszerésznél Budapesten és minden nagyobb vidéki gyógyszerterben Bíró János gyógyszerész úrnál Kolozsvárott. 8

Főraktár:

Dr. Schulhof Adolf úrnál Pécsen.

Több mint 800 elismerő bizonyítványok orvosi tekintélyektől előmutathatók.

PACHER E.

Pécsen, Széchenyi-tér 17-ik számú bazár alatt.

Ajánlja a mai kor igényeinek megfelelő ízlés szerint **ujjonnan felszerelt**

nagy választéku gyári raktárát

bel- és külföldi üveg, porcellán és majolika tárgyakból u m.

minden nagyságu és kivitelü magyar, francia, angol és cseh gyártmányu VIRÁGTARTÓK, VIRÁGCSEREPEK, VIRÁGKOSARAK, VIRÁGCSERÉP-ÁLLVÁNYOK, csinált virágcsokrok különleges diszes levelekből összeállított és macart csokrok, szobadisztetéshez alkalmas szobrok, fali dísz-tá-lak, ebédlő díszítésére alkalmas dombor olajnyomott képek diszes gyufa és hamu tartók, aranyhaltartók, névjegy- és gyümölestartó állványok, diszes kancsók és poharak, kis porcellán figurák képviselve az állat és gyermekvilág nemkülönbén minden néven nevezendő **gyermekjátékokból, legjutányosabb gyári árakban.**

Porcellán étkező készletek	6. sz.	9 frttól,
” Theás ”	”	3 ” 50
” Kávés ”	”	3 ” 50
” Fek.kávés ”	”	4 ” —
” Mosdó ”	”	3 ” —
” Üvegpohár		3 1/2 krtól fölfelé.
” tányér		9 krtól fölfelé.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Kiváló tisztelettel

PACHER E.